

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 5

БЕОГРАД 1936 ГОДИНЕ

КЊИГА 2

VIII РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 3 ФЕБРУАРА 1936 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК

СТЕВАН ЂИРИЋ

И

ПОТПРЕТСЕДНИК

ФРАЊО МАРКИЋ

СЕКРЕТАР

ВОЈИСЛАВ НЕНАДИЋ

Присутни г. г. Министри: Председник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан Стојадиновић, Министар без портфеља др. Шефкија Бехмен, Министар пољопривреде Светозар Станковић, Министар социјалне политике и народног здравља и заступник Министра физичког васпитања народа Драгиша Цветковић, Министар трговине и индустрије др. Милан Врбанић, Министар грађевина др. Марко Кожул, Министар просвете Добривоје Стошовић, Министар финансија Душан Летица, Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић, Министар без портфеља др. Михо Крек.

ПОЧЕТАК У 11 ЧАСОВА

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

- 1 — Читање и усвајање записника VII редовног састанка;
- 2 — Саопштење извештаја Финансијског одбора о поновном конституисању;
- 3 — Саопштење да Министар финансија подноси Скупштини на решење предлог закона о одобрењу рачуна државних расхода и прихода за буџетску 1933/34 годину;
- 4 — Саопштење о подношењу законског предлога др. Војислава Дошена и другова, народних посланика, о предлогу закона о установљењу чистог катастарског прихода и одбијање хитности;
- 5 — Саопштење предлога резолуције Радисава Вучетића и другова, народних посланика, којом траже да Краљевска влада нађе сретстава, на било и путем закона који би се поднео Скупштини у року од 15 дана, да се народу подели довољна количина људске и сточне хране и усвајање хитности;

Говорници: Војислав Лазич (2 пута), Секретар Народне скупштине Војислав Ненадић, др. Војислав Дошен (2 пута), Потпредседник Народне скупштине Фрањо Маркић (3 пута), др. Војислав Јањић, Министар финансија Душан Летица, Министар социјалне политике и народног здравља и заступник Министра физичког васпитања народа Драгиша Цветковић.

Председник Стеван Ђирић: Отварам VIII редовни састанак Народне скупштине. (Бучни протести на левици и повици: Доле! — Бурно плескање код већине и повици: Живео Председник!)

Изволите чути записник прошле седнице.

Секретар Војислав Ненадић прочита записник VII редовног састанка.

Председник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина прочитани записник? (Прима — Не прима. Војислав Лазич: Молим за реч у вези са записником).

Има реч г. Војислав Лазич да учини примедбу на записник.

Војислав Лазич: Господо народни посланици, записник од прошле седнице није приказао седницу онако како је она текла. (Гласови: Нисмо га ни чули.) Чуо сам га ја. Али, господо, и овај записник и цела владина политика, коју она протура кроз јавност... (Гласови са деснице: Окрените се нама!) ... — вама се окрећем а окрећем се и њима — иде затим да прикаже да опозиција води опструкцију да би онемогућила рад Народне скуп-

штине. (Повици код већине: Тако је!) То, господо, није тачно. (Повици са деснице: Тачно је!) То је, господо, потурање својих грехова другоме. (Граја).

Рад у Народној скупштини саботира сама Влада. (Повици са деснице: А какав је ваш рад?) Јесте, ово је рад. Опозиција је предложила једну резолуцију у којој тражи да се реши питање раздужења нашег народа. (Повици са левице: Тако је!)

Опозиција је била толерантна према Влади и дала је Влади рок од 20 дана да изнесе пред Народну скупштину то питање. А шта се онда може више од опозиције очекивати него толика њена толерантност, да она предлаже и оставља влади да влада у року од 20 дана поднесе овој Скупштини тај предлог.

Влада је то одбила и није примила ту резолуцију (Повици са левице: Срамота!) И шта је могла друго да ради опозиција него оно што сада ради? Опозиција је повела опструкцију на томе питању. (Повици са левице: Тако је!) То је освештано право опозиције у свима парламентима на свету. (Одобравање на левици.) Опозицији је дужност, а то њој налаже и народно поверење, да, када већ влада неће да реши једно највитаљније питање за целу земљу, да ту владу натера да то питање реши. (Одобравање на левици — Негодовање код већине.) И, да би се влада натерала да ради оно што је за земљу потребно, дужност је опозиције да употреби сва сретства па и сретство опструкције. (Одобравање на левици.) И не само што је вођена опструкција од стране опозиције на прошлој седници, него је дужност опозиције да непрестано води опструкцију све док не натера и вас и владу да примите оно што је за народ потребно. (Одобравање на левици. — Протести код већине).

Ја тражим да се у записник унесе, да је опозиција повела опструкцију, тражећи решење питања раздужења нашег народа. (Одобравање на левици.) Ми не презамо од те опструкције и не плашимо је се, јер народ је ту да каже да ли смо ми у праву. Спор између нас, опозиције и вас из владе, односно вас владиних присталица, јер већине немате, судиће народ, ако смете да идете пред народ и да тражите народно поверење. (Повици са левице: На изборе!)

И зато ја, пратећи и јучерашњи говор Министра г. Ђуре Јанковића, одржан на једном његовом збору.... (На левици граја.) ....који каже да нема раздужења, него да сељак има сам да се раздужи; пратећи и јучерашњи говор г. Министра Кожула, који заварава траг по овоме питању као лисица и неће из грма да изађе, — све то нас још више убеђује да смо на правом путу и да се морамо борити свим сретствима да једанпут у овој земљи буде решено сељачко питање. (Одобравање на левици).

И зато опструкција која се води, она се води за добро народа, она се води.... (Протести на десници. — Граја на левици.) ....да се натера влада да прво реши питање раздужења па да онда приступи решавању других питања. (Повици са деснице: Решите се!).

А сада, браћо и другови, који заступате, који дајете поверење влади, ја вас позивам са нама заједно у борбу, јер ако је срце као што је језик, онда ћемо бити заједно, јер и ви имате да се борите, пошто влада неће да реши ово питање. (Повици код већине: Хоће! Хоће!) Она ће спровести

буџет, па када добије буџет онда ће одложити скупштинске седнице с тим да их сазове тек на јесен.

Зато вас молим, немојте веровати влади, влада ће и вас да превари и ви ћете се кајати ако јој прво изгласате буџет па после да дођу на ред закони који су народу потребни. Зато се ја, браћо, обраћам свима вама да вам кажем шта ми у опозицији радимо: ми хоћемо опструкцију за добро народа. (Пљескање и одобравање на левици — Протести код већине).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч г. секретар да се изјасни, прима ли примедбу на записник. (На левици непрестано лупање о клупе и повици: Доле! — Бурно пљескање код већине и повици: Живео Претседник!)

Секретар Војислав Ненадић: Не примам учињену примедбу на записник.

Претседник Стеван Ђирић: Г. секретар неприма учињену примедбу на записник. Питам Народну скупштину, да ли прима прочитани записник? (Узвици са деснице: Прима! — На левици лупа у клупе и даље траје). Пошто других примедба на записник нема, објављујем да је прочитани записник примљен.

Изволите чути један одборски извештај.

Секретар Војислав Ненадић (саопштава): Финансијски одбор извештава Народну скупштину, да је се на својој седници, одржаној 24 јануара 1936 године, понова конституисао и изабрао за претседника г. Миту Димитријевића, наместо досадашњег претседника г. др. Марка Кожула, Министра грађевина, а за потпретседника г. Ота Гавриловића.

Претседник Стеван Ђирић: Овај извештај Финансијског одбора прима се на знање. Изволите чути законске предлоге.

Секретар Војислав Ненадић (саопштава): Г. Министар финансија подноси Народној скупштини на решење предлог закона о одобрењу рачуна државних расхода и прихода за буџетску 1933/34 годину. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Овај предлог закона упутиће се Финансијском одбору.

Изволите чути даље.

Секретар Војислав Ненадић (саопштава): Г. др. Војислав Дошен, народни посланик и другови, подноси Народној скупштини на решење предлог закона о установљењу чистог катастарског прихода и тражи хитност. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Реч има народни посланик г. др. Вдјислав Дошен, да образложи хитност овог законског предлога. (Лупање у клупе и патос за све време саопштења непрекидно траје на левици).

Молим господу народне посланике да изволе саслушати господина говорника, који има да образложи хитност свога законског предлога. (Лупање у клупе на левици и даље траје). Ако не буде реда, бићу приморан да прекинем ову седницу. (Граја, лупање и протести на левици непрекидно трају).

За извесно време прекидам седницу.

(После прекида).

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо народни посланици (Пљескање на левици и повици: Живео Маркић!) Реч има народни посланик г. др.

Војислав Дошен да образложи хитност свог законског предлога. (Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова др. Милана Стојадиновића при уласку у дворану посланици из већине поздрављају бурним плескањем. — Граја и протести на левици).

Др. Војислав Дошен: Господо народни посланици.... (Граја на левици се наставља).

Потпретседник Фрањо Маркић: Изволите, господине народни посланиче, образложити свој предлог. (Граја на левици и повици: Напоље Гашић! Избаците га напоље! Он нема права по Пословнику да буде у дворани!). Г. посланиче, изволите говорити.

Др. Војислав Дошен: Господо народни посланици, бићу слободан да вам образложим хитност предлога закона о установљењу чистог катастарског прихода.

Чуо сам да ћу имати и упадица за време мога говора. (Узвици код већине: Охо!) па ме само занима да видим са које стране ће долазити те упадице.

Врло добро знадемо, господо народни посланици, да велика криза притискује јако нашега земљорадника. (Повици на левици: Тако је! Тако је!) Ми видимо да се уопште цела земљорадња налази у кризи. Види се да се настоји из петних жила, морам казати са стране левице, да се хитно реши питање презадужења као и сва друга питања, која су скопчана и која стоје у вези са ослобођењем нашега земљорадника од дугова, али испуштено је из ока и вида, да један од највећих и најнеспошљивијих терета јесте земљарина, која притискује наше земљораднике. (Одобравање на левици). Све досадашње Уредбе, биле оне доношене од ма које владе, па и од ове, увек су изувимале испод заштите земљораднички порез. То значи: Ја теби земљораднице само на туђ рачун помажем, али на свој нећу ништа да ти учиним, и ако је прва дужност имала бити да баш држава помогне нашег земљорадника.

Господо народни посланици, земљарина притискује земљорадника као директан порез, онда земљораднике притискује допунски прирез, општински прирез, бановински и општински кулук, а у крајевима, као што су Војводина и Хрватска, има много и воднога доприноса, јер се тамо велики комплекси земљишта одржавају на вештачки начин и да би могли бити плодни. И ова Краљевска влада има обичај да подвлачи како је њој стало до равноправности и јединства у нашем народу, а, међутим, не може бити ни говора о јединству када се један крај експлоатише неравномерно према другим крајевима, тако тај крај мора да пропадне. (Повици код већине: Срамота је да тако говорите!) И ја кажем да је то срамота, али се то дешава.

Има, господо, много и много случајева, да у једној истој бановини један део има несразмерно друкчије порезе од другог дела те бановине. Имате шта више и у самој Србији неправичности, јер се један крај фаворизира на корист другог или се поједини порески обвезници фаворизирају на корист других. (Протести на десници).

Господо, ја видим да ипак упадице падају са деснице, а то сам и очекивао.

Потпретседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, ја Вас молим да не улазите у дискусију са г.г. колегама.

Др. Војислав Дошен (наставља): Господо народни посланици, ја нећу да лична своја запажања износим овде по овоме питању пред Вас, него хоћу да цитирам професора Универзитета г. Милорада Недељковића, који је јако награђен, тако да је постао и директор Поштанске штедионице.

Он у својој књизи „Наука о финансијама“ из 1923 године, на страни 124 и 125, каже, да је 1884 године спроведен попис људства и процена имовине у Србији и да су резултати пописа били уведени у нарочиту књигу. На основу тих процена о вредности имања наплаћивана је и пореза у Србији. И он у тој књизи подвлачи и констатује, да се је од 1884 до 1914 године тачно једна половина земљорадника у Србији извукла од својих пореских обавеза. То су били све партијски кортеши, који су уживали благодети извлачења испод пореских обавеза, а тога стања има још и данас. Међутим, у пречанским крајевима, дакле у крајевима где је била у важности крунска валута, валоризиран је чист катастарски принос на један кроз неправичан и на један такав начин, за који се никако не може рећи да је био пријатељски према нашем народу. Да га је непријатељ валоризирао, то би се још и могло разумети. Али кад га је валоризирала властита држава, онда је за пречанске крајеве таква валоризација била потпуно неправична. (Један глас: То је радила стара Влада!) Кушаћемо да то код ове Владе поправимо и зато сам баш и поднео овај законски предлог, да видимо да ли ће ова Влада то поправити.

Ја ћу, господо народни посланици, да вам прочитам статистичке податке да видите како је утврђен катастарски принос по појединим бановинама. Још у току прошле 1935 године било је стање овакво: у Дунавској бановини био је катастарски принос по хектару просечно утврђен са 809,61 динара; у Савској бановини са 235,48 динара; у Дравској бановини са 172 динара и 5 пара; у Приморској са 55,26 динара; у Зетској са 52,6 динара; у Дринској са 153,88 динара; у Врбаској са 115,38 динара; у Моравској са 163, и у Вардарској са 120,5 динара.

Порески ефекат на овако утврђени катастарски приход износио је просечно у Војводини 150 динара по хектару, у Савској бановини 31,35 динара; у Дравској 21,25 динара; у Приморској 6,97 динара; у Зетској 6,96 динара; у Дринској 20,50 динара; у Врбаској 14,74 динара; у Моравској 20,73 динара и у Вардарској 16,05 динара. (Стојан Димитријевић: То би ми из Вардарске бановине имали рачуна да се мењамо са неким бановинама). У конкретном случају не ради се, господине посланиче, о томе да се један крај мења са другим, него се ради о томе да се врши правилно опорезивање целог нашег народа. Ово су званичне статистике, све под поверљивим бројем. Све је строго поверљиво.

Како се дошло до резултата ових чистих катастарских прихода? Дошло се једном неправедном валоризацијом. Узели су лепо од ока па су гледали кога ће ударити најнеправедније по глави, и почели су са Војводином. Тамо, кажу има највише. (Жагор и протести на десници. — Др. Војислав Јањић: Нешто, добацује). Немојте госпо-

дине Јањићу, ви да добацујете! Ви у Руми сасвим друго причате, а друго у Народној скупштини. (Др. Војислав Јањић: Нико није против Војводине. Нема ни једног човека против Војводине! Живо одобравање на десници).

Господо народни посланици, г. Војислав Јањић брани Војводину, али не брани чист катастарски приход који терети Војводину.

Ја желим да кажем, да је спроведена валоризација оних прихода који су били у мирно време утврђени. Али те приходе је утврдила непријатељска држава према нама и сви смо ми, са подручја крунске валуте, задовољни са тим утврђењем по непријатељској држави, али нисмо задовољни са валоризацијом која је спроведена по нашој држави. (Жагор на десници и узвици: У Аустрију! У Аустрију!) Паре, паре су, а не Аустрија у питању! (Жагор на десници и повици: Иди преко границе!)

Господо народни посланици, пошто ме је послао народ из Баната у ову Скупштину, то нећу да идем преко границе, него хоћу да браним тај народ у овој Скупштини. (Живо одобравање и плескање на левици — Жагор и протести на десници. — Милан Лазаревић нешто добацује). Твој се син, Лазаревићу—Деветко, добро провео као општински чиновник у Банату, па ћути, да и о њему не говорим. (Жагор).

Господо, постојала је релација између квалитета земљишта. Та је релација била утврђена зато што су била земљишта класификована у разним класама и то по својој родности. Када је дошла девалвација новца, онда су били ти катастарски приходи друкчији, без обзира што ми сви признајемо и што ми сви хоћемо да учинимо, јер стојимо на томе становишту да се порез треба и мора платити, али само сношљиви, праведни и равномерни порез. (Одобравање на левици). Ако је иста валута у овој земљи онда је требало и исти мултипликатор употребити код ове валоризације. Међутим, код нас има више мултипликатора. У Војводини је мултипликатор 34, у Хрватској га има и 24 и 18. Земље по родности има више категорија. У Словенији има мултипликатора и од 18 и од 20. Значи да имамо разне мултипликаторе и ако смо у истој држави. А када се хоће једна сразмера да одржи и у валоризационом стању онда мора она основна сума чистог катастарског прихода да се помножи са једним те истим мултипликатором. То код нас није урађено. И зато је поремећен сразмер код земљарине од онога сразмера који је био у мирно време између појединих земљишта на територији пречанских крајева доста праведно утврђен. Ја овде не говорим са неком тенденцијом о пречанским крајевима него их помињем зато што је то крунско подручје, коме је учињена неправда. (Славко Николић: Нешто добацује). Отац има два сина и трећег апотекара! Да, господине апотекару Николићу. (Смех на левици. — Жагор).

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо, пустите говорника да настави свој говор.

Др. Војислав Дошен (наставља): Господо, овде се ради само о бившем крунском подручју, јер је на том подручју и данас основа и база за разрезивање земљарине катастарски приход, који је утврђен по крунском процењивању. И према томе тај приход, који је у мирно време био утврђен са 30 круна по једном јутру, што би одговарало око 51—52 круне по хектару, тај мирнодопски приход има да се помножи на пример у Војводини

са 34. Ако се помножи 30, колико се по једном јутру плаћа, са 34, онда се добија 1020 динара чиста прихода од једног катастарског јутра. Тај чист катастарски приход и данас Влада одржава и тај чисти катастарски приход је узео за базу за утврђење земљарине и данашњи Министар финансија у своме буџетском предлогу.

Ја желим овим да кажем, да нема тога случаја да може једно јутро најбоље војвођанске земље да даде 1020 динара чистог прихода, па макар то била некаква феноменална родна година. (Војислав Лазар: То је исто и код нас; исти је приход и код нас!)

Ми смо, господо народни посланици, лане у једном већем делу у овој Народној скупштини гласали за буџетски закон, за закон о буџетским дванаестинама и то многи зато, што је тај буџет предвиђао снижење земљарине за 33%. Е, господо народни посланици, кад ми прочитамо ставку у данашњем буџетском предлогу, онда видимо да је она свега за 6 милиона мања од ставке из лањског буџета. Лане у буџету фунгирала је ставка од 456 милиона динара, а ове године фунгира ставка за земљарину од 450 милиона и према томе није снижена за једну трећину.

Господо, овде је учињена једна подвала Народној скупштини и ја за себе отворено признајем, да ми је подваљено кад сам за такав буџет гласао. Исти Министар финансија који седи у данашњој Влади предлаже буџет за наступајућу буџетску годину, исти је предлагао и прошлогodiшњи буџет и шта више, он је био прошле године у томе ресору помоћник Министра у оном времену кад је био његов Министар финансија данашњи Претседник владе, дакле, значи да се континуитет у финансијској политици с обзиром на земљарину потпуно одржава, па према томе подвалио нам је како Министар финансија тако и Претседник владе.

Сад Министар финансија хоће да оправда ту подвалу, па каже овако у своме садањем писменом експозеу на страни 13 пред крај: „Незнатна разлика од свега 6 милиона, која се указује између процене прихода од земљарине по овоме буџету и по буџету за 1934/35.... (Један глас: Зар је то образложење хитности предлога!).... и ако је смањен чист катастарски приход за једну трећину има своје образложење у следећој чињеници, — па онда каже даље: јесте, господо, није 6 милиона једна трећина од 450 милиона — а то зна и дете из првог разреда основне школе и зато се не мора бити Министар финансија — али каже г. Министар финансија: она цифра која је била у лањском буџету, та није била истинита, та је цифра била лажна.”

Према томе огледало државних финансија, буџет, имало је једну цифру која није одговарала истини, прво зато да се има слободних 150 милиона, па да се њима рукује без наше контроле, а друго зато да сељачки народ не зна колико му је на грбачу земљарине натоварено. (Плескање на левици). Сада г. Министар, ваљда уз припомоћ вашу са деснице, кад толико упадате, рачуна овако, па каже, „Требало је бити у буџету 600,000.000 динара. (Гласови са левице: „Око 600,000.000 динара!“). Да, „око“, јер каже, кад се ради о сељачким обавезама, не треба казати тачну цифру, боље је казати „око“, па он каже у свом експозеу: „било је око 600,000.000 милиона динара земљари-

не, али ми смо мислили да се неће толико реализирати, па смо зато метнули 456 милиона, а пошто је сада снижена земљарина за трећину зато сам метнуо у буџет 450 милиона. Дакле, по рачуну г. Министра финансија од 600 трећина је 450. Такву математику, ја мислим, да и он не разуме. Да је хтео да буде конзеквентан, он је требао да каже: да се сад предвиђа 400 милиона динара земљарине, пошто је земљарина до сада износила око 600 милиона динара, или ако неће да се служи тачним цифрама у буџету, јер има силу и власт, па може да ради шта хоће, он је могао да каже у садањем буџетском предлогу овако: да је земљарина око 400 милиона, а не да пише фикс своту од 450 милиона динара кад та свота не претставља 2/3 од 600 милиона. Господо, кад је стање ствари такво, онда ја морам да констатујем, да је Народна скупштина гласала за снижење земљарине у прошлом буџету од 456 милиона на 304 милиона динара.... (Гласови са левице: Тако је!). ... тј. снижење за једну трећину. И према томе и у данашњем буџету према лањском решењу и према лањском законском расположењу није смела већа свота од 304 милиона динара да фигурира. Баш зато, пошто ми видимо како се спрема да се протуре неистините цифре у буџету, потребно је да се хитно реши и донесе овај закон, који сам ја Народној скупштини предложио, а који је законски предлог и Народни радни клуб одобрио, те који је предлог потпомогнут и од остале опозиције. Ја желим, господо, да кажем, да је баш из тих разлога потребно примање хитности за овај закон, зато да не може Министар финансија да нам продаје, и у будуће мачку у цаку. (Гласови на левици: Тако је! — Аћим Поповић упада у реч говорнику).

Господине Претседниче, да ли се може овако говорити?

Потпретседник Фрањо Маркић: Изволите наставити, а господина посланика Поповића молим да не упада у реч говорнику.

Војислав Дошен (наставља): Што га не упозорите на ред, да ми не упада у реч?

Потпретседник Фрањо Маркић: Ја сам га упозорно, господине посланиче.

Војислав Дошен (наставља): Господо, ... (Један глас: Прошло је 5 минута!) Имам права да говорим сат и по а не пет минута, научите Пословник, па онда упадајте!

Господо, какове су порезе код нас, ево ја ћу вам прочитати нешто што је донео Бан Дунавске бановине а то је једно решење онога Бана кога је ова Влада поставила. Банска управа Дунавске бановине Пов. II бр. 2426 од 23 октобра 1935 године.... (Гласови: Откуд ти ови податци?) Дао ми их је Претседник Владе. (Један глас из већине: Лични брани Војводињу!) Имам тамо капитала. У овој одлуци Бан Дунавске бановине смењује претседника општине, јер није довољно порезе наплатио, па каже: „Није то много, јер се свега плаћа 300 динара по јутру, — то каже баш у овој одлуци, а то значи, господо, кад у хектарима рачунасте, око 500 динара по хектару. Ја не знам да ли је вама то много, али нама је много, који земљу имамо и морамо на ту земљу да плаћамо.

Господо народни посланици, у опште са земљорадницима поступа се тако рђаво у односу њиховог искоришћавања земље, да ти земљорадни-

ци, ако се овако са њима настави управљати, морају сви да пропадну, па макар ти земљорадници и десници припадали. Ја желим да вам кажем, да имамо много аномалија, које су такође протурене кроз буџет. Има једна аномалија, која се десила у моме селу, једном мом пријатељу и старцу од 80 година, којему су узимале пореске управе толико висок порез, да је дошао у преплату са 1.571 динар и 97 пара и тај је услед тога пропао. Остала му је једна кућа на коју плаћа свега 19 динара пореза и сад је затражио да му се та преплаћена земљарина односно пореза поврати, јер каже, да годишње плаћа 19 динара порезе а да има преплате од 1.571 динар и 97 пара. И Пореска управа у Петровграду, под својим бројем 4736 из 1935 године, одлуком од 10 јануара 1936, доноси овакво образложење са којим молбу одбија и каже: „Како се порески обвезник и даље води као порески обвезник, те нема места повраћају све дотле док се претплата не изравна за будуће порезе које ће се по прописима за наредне године разрезивати. Да би он изравнао 19 динара годишњег пореза од своте од 1571 динар и 97 пара, то треба да живи још 82 године и 80 дана, па је према томе њему узет порез за 82 године и 80 дана у напред. Ја мислим, ако би тај толико још живео, да би и ми онда имали старца старијег него што је био Зоро ага у Турској. Господо, Влада, која овакве законске предлоге проводи кроз Народној скупштину, та Влада не заступа интересе нашег сељачког народа. (Гласови на левици: Тако је!)

Господо, овде имам поверљив извештај Дунавске финансијске дирекције закључно са 31 децембром 1935 године. (Гласови: Ко ти га је дао!) Ово ми је дао Министар финансија. Овде се каже: „Тачан резултат о наплати извршених пореза.... Ја вам нећу прочитати све пореске управе, зато да не би мислили да је тенденциозно, јер их има које су реализирале свега 26% од разреза, а сада где су те пореске управе, ви већ можете мислити, али ћу да кажем неколико наших пореских управа, које су носници пореске листе. Срез Дарда, наплатио је 139 и 3/10%, дакле 39% више него што је тражено од ње по разрезу. (Гласови: Стари дугови!) Срез Дарда са целокупним заостатком био је задужен 7,726.000 а платио је 7,955.000 динара, дакле платио је преко задужења. Онда Бачка Паланка 103%, Рума 105%, Суботица 112%, Сомбор 104% итд. све дакле преко 100%.

И, сада долази друго поверљиво наређење г. директора Финансијске дирекције из Новог Сада: Пов.бр. 52 од 17 јануара 1936 год. (Један глас: Ко вам је то дао?) Министар финансија, па шта вам ја могу? И у том наређењу пише свима пореским управама директор и каже: „Дирекција је са правом очекивала, да ће један добар део пореских управа удовољити својој дужности т. ј. да ће наплатити у прошлој години како целокупно годишње задужење тако и доспелу рату. Међутим, нажалост и на велико изненађење те упркос свима настојањима од стране ове дирекције, ни једна једина управа није у прошлости удовољила својој дужности т. ј. ни једна није наплатила 100% од суме коју је требало наплатити. Истина има управа које су постигле приличан успех као на пр. Дарда, Бачка Паланка, Рума, Сомбор, Стари Бечеј и т. д....”

Дакле, господо народни посланици овде.... (Један глас: То није истина!) Па онда не говоре исти-

ну ови што су ми то дали. Господо народни посланици, овде ми имамо црно на бело, где се све пореске управе позивају на ред зато што су мало огулили и ољуштили наш сиромашни народ (Одобравање на левици.) Ово се, господо народни посланици, десило 17 јануара 1936 године, под владом г. др. Стојадиновића. Написано је ево овде. (Један глас: То је демагогисање!) Ја не знам да ли је ово демагогисање или није, али је факат да је овакво решење директор дунавске финансијске дирекције упутио свима пореским управама са захтевом да са мачем у руци до последње капи крви наплаћују од сироте раје харач или такозвани порез.

Господо, дозволите ми да се осврнем на прошлогодишњу житну жетву, јер ми је дошла до руке статистика издата по Министарству пољопривреде. Ту је, по тој статистици, утврђено да је у Савској бановини био приход по једном хектару 12 метара и 50 кгр., у Дравској бановини 10 метара и 80 кгр., у Врбаској бановини 9 метара и 70 кгр., а у Дунавској бановини 9 метара и 60 кгр. Остале бановине су слабије. Спуштају се, мислим, до 7½ метара. Ја ћу се задржати на ове 4 и са њима ћу да изведем једну рачунску операцију, која ће бити математички много тачније изведена од оне, коју је Министар финансија у своме експозеу са делењем оних земљаринских 600 милијона на три извео.

Када се, господо народни посланици, зброје површине земљишта на којима је жито засејано у Савској, Дравској и Врбаској бановини добије се 489.628 хектара засејаних житом. Међутим, када узмете такву једну јединицу из Војводине, јер је Војводина засејала преко 700.000 хектара са житом.... (Настају упадице и граја).

Потпретседник Фрањо Маркић: Изволите наставити, господине говорниче!

Др. Војислав Дошен (наставља): ....па кад се узме, господо народни посланици, иста таква јединица земље од 489.628 хектара са подручја Војводине, онда долази до тога резултата, да су дале Савска, Дравска и Врбаска бановина за 1,056.000 мет. цен. више жита у 1935 години него исто толика површина у Војводини. А сада, када узмете режију и режијске трошкове да гледате, онда их морамо поделити у две категорије: у категорију режијских трошкова обрађивања и у категорију режијских трошкова опорезивања. Код обраде су нам трошкови идентични и према томе, господо народни посланици, режијски трошак семена износи 2 мет. центе по хектару; режијски трошак косидбе износи до 1 мет. и 80 кгр. по хектару, а то су већ 3 мет. и 80 кгр., режијски трошак за вршидбу износио је око 70 кгр. по хектару — то су 4 и по мет. цента по хектару. Сада, обзиром на оно решење, са којим смо.... (Тодор Тонић упада).

Потпретседник Фрањо Маркић: Молим Вас, господине Тонићу, да не упадате господину говорнику у реч.

Др. Војислав Дошен (наставља): Према томе, господо, ми имамо 4½ мет. центе режије за обрађивање и сада долази пореза. У оне три бановине покривале су се порезе од прилике са једним метром жита, по ценама од августа месеца, када су порезе наплаћиване. Међутим у Дунавској бано-

вини, као што сам доказао и са решењем г. Бана, требало је 300 дин. за јутро, то значи око 500 дин. за хектар, а то значи свега 5 метара жита. Господо, то значи 5 мет. центи жита за порезу у Војводини, а када се додају 4½ мет. центе режијских трошкова обрађивања, онда долази до 9½ мет. центи, а толико је по статистици Министарства пољопривреде бруто прихода имала Војводина. Значи ни један динар није било прихода у Војводини, јер је Краљевска влада пожурила, да од народа путем егзекутора одузме све жито још у августу месецу и тако сирота раја није могла да сачека бољу цену за своје жито, већ је остала без леба. (Одобравање на левици).

Господо народни посланици.... (Један глас: То је брука.) ....и ја кажем да је брука што се тако ради по овој влади. Али, сада желим да вам кажем да су оних 489.628 хектара у оне три бановине имали разрез земљарине од 12,897.024.24 динара, а Војвођански 489.628 хектара, дакле иста толика површина, имали су разрез земљарине од 73,444.200 динара.

Према томе, господо, то је страшна неправда, али ми смо навикли на све, само вас позивамо јасно и отворено да изволите казати, да ли сте сви са том неправдом споразумни или нисте. Тражимо, да нам и ви отворено кажете, да наш народ види ко ће га хтети помоћи са примањем хитности овог законског предлога, да се извуче из ове недаће у коју је баш са партизанским радом без своје кривице и увучен. Иначе ће наш народ запамтити све оне, који ће бити против тражења хитности за овај земљораднички законски предлог.

Господо, кувар нашега буџета, када га у својој кујни кува, онда се држи оне народне, да на зецу има више кожа па стоји на становишту да треба да му се одеру све. (Граја и упадице).

Господо народни посланици, Закон о таксама донет је још у времену хомогене радикалске владе. И ако је још из тога времена, ипак још ни до данас није поправљен. Тај Закон у своме чл. 5 тач. 6 говори о сиромашном лицу. (Сава Микић: А чл. 15?) Ја говорим о чл. 5, а Ви ћете говорити о чл. 15. (Сава Микић: Баш тај чл. 15 је на штету Србије и Црне Горе, а на вашу корист!) Таквог члана нема.

Потпретседник Фрањо Маркић: Молим Вас да не узнемиравате говорника.

Др. Војислав Дошен (наставља): Овај чл. 5, тач. 6 Закона о таксама повлачи границу о сиромаштву на основу разрезаног пореза па каже да је граница између сиромаша и богатог разрезана пореза од 60 дин. Код нас се на пола јутра земље плаћа 60 динара земљарине, а тих 60 динара је граница за сиромашно стање једнога лица. Тамо где има задруге, тамо је 120 динара земљарине та граница.

Према томе, господо народни посланици, онај који плаћа преко 60 динара порезе нема сиромашно право, а такви су скоро сви у Војводини, што значи да је у Војводини свако богат, јер има високу порезу иако нема земље или другог капитала, па сто такав сиромашан човек нема права да му деца буду ослобођена школарине, нема право на бесплатну болницу, не може да се лечи бесплатно у амбуланти, нема право на инвалидску припомоћ и тај нема опрост од таксе. А ја, господо,

могу да вам кажем, кад сам препоручио децу неких наших врло сиромашних људи за војно-технички завод у Крагујевцу, онда су свима њима молбе одбијене, уз навод да су деца богатих родитеља, јер плаћају велику порезу. Најпре се ударе маљем по глави са великом порезом, а после се туку где год их се стигне.

Не може бити ни говора о политици јединства, кад се на терену води нејединствена и неједнака политика. (Протести са деснице и повици: То није тачно!) Ми, господо народни посланици, немамо никакво друго право у нашим крајевима него само, ако нисмо присталице ЈРЗ, да плаћамо порезе и ништа друго. (Одобравање на левици).

Да би се отежало стање земљорадника, ја ћу Вам навести конкретан случај, какав сам ја у своме срезу имао. Више села подвргнуто је под једну општину те на тај начин морају да пешаче до општине и за то време много дангубе. Закон о општинама предвиђа и у корист земљорадника и земљорадње, да општине буду по вољи становника груписане. Ја сам тачно по § 6 тога закона истражио молбу коју су потписали готово сви становници и кад је та молба отишла, онда се је рекло да се предлаже од опозиционара. И онда је председник ЈРЗ, по поруци Министра пољопривреде г. Станковића, привео к њему једну депутацију којој су стајали на челу Фрањо Кремер, Јосиф Најмајер и Шандор Савина из Црње, којима је Министар г. Станковић рекао да се § 6. Закона о општинама може применити само онда ако сви ступе у ЈРЗ. (Одобравање на левици — Приговори на десници).

Господо народни посланици, г. Министар пољопривреде, који има дужност да води у првом реду бригу о земљораднику и о његовом стању, заиста је дошао у Банат, и то само у Петровград три пута на своме министарском аутомобилу, али није водио народну бригу него је у вароши од 35.000 становника мирно свега 35 завађених радикалских присталица (Жагор и упадице).

Господо, народни посланици, ево шта се још десило по мом знању под овим режимом са земљарином. У једном случају опет је настала претплата у износу од 4.700 динара у Српском Итебеју. Неки Мориц Андрија имао је претплату од 4.700 динара, па кад је престао бити порески обвезник требала му је бити враћена натраг претплата, али председник општине, који је у присуству Министра пољопривреде г. Станковића изабран за потпредседника ЈРЗ за Срез петровградски, рекао је овоме сељаку: „Ти си сиромаш човек, ти ћеш изгубити те паре. Не можеш их добити натраг. Али ја сам толико радикалски милосрдан, па ћу ти дати 500 динара па ти уступи то мени. Он му је дао ту цесију и тај функционер Ј. Р. З. преписао је ту претплату у пореској књизи на своје име. Ето видите то је радикалска пореска политика. (Жагор).

Потпредседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, почели сте говорити у 12,40 часова а сада је 1,35. Имате још пет минута. Молим вас да скратите.

Др. Војислав Дошен (наставља): Господо народни посланици, врло ми је непријатно кад говорим о овако важном законском предлогу, који се тиче земљорадника, а да се не може наћи времена да му се посвети више од једнога сата.

Потпредседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, за ваш говор имаћете времена у Одбору који ће се изабрати за претрес овога предлога а и после кад законски предлог буде изнесен пред Народну скупштину, па Вас молим да завршите.

Др. Војислав Дошен (наставља): Господо, ја има част да претстављам Срез Јаша-Томић (Жагор и упадице). И тај срез је чисто погранични срез. Ми имамо у томе пограничном срезу једно место које се зове Нинчићево. У томе месту има дво-власника који имају имања и код нас и у Румунији. Њихова имања су у много случајева пресечена државном границом па плаћају код нас порезе 300 динара по јутру, а у Румунији свега 33 динара. (Чује се: А како је у Маџарској?) Ја нећу да говорим о Маџарској, која није тако пријатељска земља нама као Румунија, која је наш савезник и која припада Малој антанти; али, господо, ја желим овде да вам подвучем и да кажем, јер морам да се одбраним од оних упадица упућених мени да није народ уз мене, да имам још један поверљив извештај, којим се извештава г. Министар полиције о моме збору у Честерегу. Тај извештај гласи овако: „Сви присутни, њих око 400, одобравали су му за време целог говора, а на постављено питање, да ли да настави његову политику и даље, одговорили су сви присутни да треба да води још оштрију политику, јер њима је доста Радикалне заједнице”. (Пљескање на левици.) Ето! Нема потребе, да се бринете да ли је народ уз мене. (Граја.)

Господо, о житницама треба да се води рачуна, поготову о житницама које имају карактер европских житница као што је Војводина. Ми видимо како води тешку борбу Италија на афричком континенту за житне покрајине, а код нас је обрнуто јер се прогоне житородни крајеви, као да нисмо земљорадничка држава.

Ја вас, господо народни посланици, опомињем да изволите помислити и на пропис чл. 59 Устава и на пропис § 11 Пословника, који кажу: да народни посланик полаже заклетву и на ту чињеницу да ће имати добро народа пред очима, те они који неће у том правцу да раде, ти ће ако гласају против хитности погазити и своју заклетву. (Пљескање на левици.)

Ја сам овај предлог поднео још пре почетка прошле седнице, али исти није био саопштен Народној скупштини и ако је требао бити у смислу § 51 и 61 Закона о пословном реду у Народној скупштини вама саопштен. Кад сам поставио питање г. Председнику Народне скупштине, због чега то није учињено, г. Председник Народне скупштине Ђирић рекао ми је, да не може да изнесе овај законски предлог зато пред Скупштину, јер г. Министар финансија и г. Председник Владе неће се моћи тако брзо о томе предлогу изјаснити. Дакле, господо народни посланици, г. Министар финансија и бивши Министар финансија, а сада Председник Владе, не могу се моментално о земљарини да изјасне. Међутим, то би господо Министри требало да знају и у пола ноћи кад их неко пробуди из сна. Ако Краљевска влада не прими хитност за овај законски предлог, то ви, господо народни посланици, одбаците на страну ситне партијске интересе па изгласајте једногласно хитност за овај законски предлог, и тако покажите нашем народу да је наш народ изнад свих ситних партијских интереса. (Пљескање и одобравање на левици.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Има реч г. др. Војислав Јањић ради личног објашњења.

Др. Војислав Јањић: Господо народни посланици, да кажем само неколико речи ради личног објашњења. Господин колега предговорник је рекао да ја у Руми говорим једно а у Народној скупштини и у Београду друго. Ја ћу у недељу имати једну конференцију, и у Руми ћу казати и говорити као што говорим пуних 20 година свуда у земљи, а то је, да не може бити државе а да се порез не плаћа. Па ћу даље у Руми казати и ово... (Граја на левици.) ... дозволите ми да кажем само две речи. Па ћу у Руми и Војводини казати и ово: јесте да је велика пореза у Војводини, највећа пореза у целој држави. Пореза је разрезивана онда, када су жито, пшеница и остали продукти земље били на цени. Данас су те цене пале, па је потребна и ревизија пореза и ми смо тражили од Претседника Владе и Министра финансија ревизију, т.ј. да се те порезе смање. Али и кад се смањи та пореза, мораће Војводина да плаћа већу порезу, него они у Требињу, у Црној Гори или Загребу. Ја сам Србијанац, нисам Војвођанин, а господин предговорник је Личанин, па је могао да купи земљу у Лици, али он то није учинио, већ је земљу купио у Војводини, где је порез већи, али је то учинио због тога, што је знао да се земља у Војводини боље рентира.

Није овде, господо, у питању пореза, него је по среди демагошка политика, једна рђава политика. (Граја и протести на левици.) Ја мислим, господо, да ћете ми и ви одобравати док ме само чујете. (Драгиша Миловановић: А што се бираш у Војводини?) Бирам сам ја и у Србији! (Драгиша Миловановић: Јесте, али то је било само једанпут, кад си био Пашићев министар).

То је, господо, рђава политика, то је политика антисрбијанска! (Повици: Није истина!) Јесте, ја ћу сад о томе говорити. (Граја.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, 5 минута је прошло. Не дозвољавам да тако говорите.

Др. Војислав Јањић (наставља): Та политика, то је тако звана пречанска политика или војвођанска политика, аутономашка политика, која се води дуже времена у Војводини. И кад је била једна конференција, на којој је било и демократа г. Љубе Давидовића и земљорадника г. Јоце Јовановића, и кад су донели једну такву резолуцију, онда су г. Давидовић и г. Јоца Јовановић у име својих партија оградиле се од тога штетнога и антидржавнога рада. (Граја.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, 5 минута је прошло. Ово што говорите, није лично објашњење.

Др. Војислав Јањић (наставља): Господо, кад један народни посланик, Дуда Бошковић, може да каже ове речи, које ћете сад чути и којих ћете се ви Срби и Србијанци, стидети. (Граја.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, то није више лично објашњење.

Др. Војислав Јањић (наставља): На збору од 5.000 људи један народни посланик говори како је Чарнојевић 1691 године превео Србе у пречанске крајеве и кад је једна група прешла....

Потпретседник Фрањо Маркић: Господине посланиче, ви морате да разумете да то што гово-

рите није лично објашњење, па Вас молим да прекинете с тим.

Др. Војислав Јањић (наставља): То је политика, од које се ја ограђујем, и ја ћу то поновити и у Руми и у Новом Саду и свуда. (Одобравање код већине.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Има реч народни посланик г. Дошен ради личног објашњења.

Војислав Дошен: Господо, ово што је г. Воја Јањић сада изнео, није тачно, јер ја то нисам казao нити тврдио, него сам шта више подвукао да ми хоћемо да плаћамо и порезе и прирезе, али само у мери колико је то правично и поштено. Кад је узео реч да говори ради личног објашњења, онда не знам шта је требало г. Јањићу да означи мој говор и законски предлог за установљење чистог катастарског приноса као демагогију. Господо, овај законски предлог јесте једна апсолутна потреба за целу нашу земљу и кад г. Јањић назива то демагогијом, ја му отворено кажем да не верујем да ће имати куражи и у Руми на збору да каже да снижење земљарине сматра демагогијом.

Ја најодлучније протестујем и противу тога што г. Јањић каже да се овде види тенденција неке антисрбијанске политике. Ја, господо, то најодлучније одбијам. Зар се може рећи да смо ми антисрбијанци ако тражимо равноправност? Ми смо, господо, за равноправност, и ако г. Јањић види да се у пречанским крајевима води нека антисрбијанска политика, што се онда натура тим крајевима за народног посланика?

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо, народни посланици, има реч г. Министар финансија да се изјасни о траженој хитности за овај законски предлог.

Министар финансија Душан Летица: Господо народни посланици, не могу се сагласити са тражењем хитности за законски предлог о коме је сада реч. Краљевска влада је прошле, 1935 године, у два наврата бавила се питањем о порезу на земљиште за наше земљораднике. Баш пре годину дана, од прилике, Краљевска влада спонтано, уредбом, а на иницијативу данашњег претседника Владе г. др. Стојадиновића, ондашњег Министра финансија, спустила је порезу земљорадникову за једну петину. А кад је г. др. Стојадиновић образовао ову данашњу Владу, он није мировао, него је пошао и даље: користио је прву прилику која му се дала у Народном претставништву да укаже своју помоћ земљораднику и да већ указану помоћ још више прошири. Краљевска влада г. др. Стојадиновића летос је предложила Народној скупштини и Народна скупштина је у дванаестинском финансијском закону усвојила: да се пореза земљораднику у погледу ораница и у погледу винограда на кршевитим теренима спусти за 1936 годину за пуну трећину од нормалне вредности.

Смело тврдим, господо народни посланици, да до сада ни једна Краљевска влада није никада оволико учинила у погледу пореза за земљорадника, колико је учинила Влада г. др. Милана Стојадиновића. (Живо одобравање код посланика већине — Протести на левици).

Потпретседник Фрањо Маркић: Молим вас, господо, изволите пустити г. Министра да каже своју реч.

Министар финансија Душан Летица (наставља): Господо, питање је зашто је баш ораница узета за базу да се на њу порез на земљу редуцира. Узета је, господо, баш због Војводине, о којој је овде било највише речи, због Војводине, коју је народни посланик г. Дошен овде нарочито поменуо. Зашто? Зато што се ораница као културна врста обраде земљишта најчешће јавља у нашој држави, а у Војводини она је културна врста по правилу. Према томе ће баш Војводина овим спуштањем пореза на земљарину за 1/3 сразмерно највише да се користи. (Живо одобравање код већине. — Жагор и протести на левици.)

Специјално што се тиче Војводине, морам овде да нагласим, да је Краљевска влада и у другом погледу нарочито имала у виду Војводину и према томе оно што је г. народни посланик малочас казао, да се поступа прџијски, да се мери неједнаком мером, да се једном даје а други заборава, није тачно. Најбоље га у томе дезавуише чињеница, да је у Војводини, од врата Београда до Суботице, у градњи један велики интернационални пут, на коме Влада г. др. Стојадиновића има највише заслуга. (Бурно плескање код већине. — На левици бурни протести.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо, молим вас за мир. (На левици поновни протести). Господо народни посланици, молим вас пустите г. Министра да заврши своју реч. Изволите наставити г. Министре.

Министар финансија Душан Летица (наставља): Оно, господо, што је Министар финансија у своје експозеу по питању пореза на земљиште написао, није подвала, оно је сушта истина. (Живо одобравање код већине. — Протести на левици). Да је народни посланик г. Дошен читао и да вам је прочитао експозе Министра финансија, онда би Народна скупштина видела да је оно и тачно што је тамо написано. Али он то није хтео читати. Зато ћу ја, господо, да вам прочитам оно што народни посланик г. Дошен није урадио. (Жагор на левици).

Потпретседник Фрањо Маркић: Чујмо, господо, господина Министра.

Министар финансија Душан Летица (наставља): Овако стоји у моме експозеу: „Незнатна разлика од свега 6 милиона динара, која се указује између процењеног прихода од земљарине по овом предлогу и по буџету за 1934/35, и поред смањења катастарског чистог прихода за једну трећину, има своје образложење у следећим чињеницама. Земљарина је у 1934/35 години предвиђена са 456 милиона динара, јер се претпостављало да се она те године неће у већој суми моћи наплатити. (Жагор на левици. — Боривоје Ђурић упада у реч).

Потпретседник Фрањо Маркић: Г. Ђурићу, молим вас да се умирите. Господо, изволите допустити г. Министру да каже своју реч, а ви ћете, када буде време, такође говорити. Ово је Скупштина!

Министар финансија Душан Летица (наставља): Господо, овако даље стоји у моме експозеу: „Међутим, овако само у буџету редуцирани принос земљарине, није значајно уједино и неко пореско олакшање за земљорадника, јер је пореска управа извршила у књигама пуно задужење по

целокупном катастарском чистом приходу и задржала себи право наплате земљарине у пуном износу, дакле не предвиђених 456 милиона динара, но свих око 600 милиона динара. У овом буџетском предлогу, међутим, сума процењеног прихода од земљарине подударале се са стварним разрезом, водећи при том рачуна о извршеном смањењу основице. Иако, дакле, оптерећење земљарином не показује у овом буџетском предлогу веће снижење од 6 милиона динара према стању у 1934/35, порез на земљиште за наредну пореску годину биће не само формално но и стварно спуштен за једну пуну трећину према задужењу у пореској години 1934.”

Ранија влада, пре владе г. Богољуба Јевтића, која је предвидела тај буџетски приход од порезе на земљиште, она га је, господо, у буџету предвиђала са 456 милиона динара, али га је у књигама пореским и у књижицама пореских обвезника задуживала цифрама које су премашивале и 600 милиона динара. Смисао летошње одредбе у Финансијском закону, којим је спуштена земљарина за једну трећину јесте тај, да ће се порез на земљиште од сада у погледу ораница и винограда не само задуживати у буџету са 456 милиона, него ће се ефективно за једну целу трећину мање задуживати у пореским књижицама. (Плескање на десници). Према томе, господо народни посланици, више неће порески егзекутори бити у могућности да траже од народа нешто више него што је предвиђено у буџету. До сада, господо, у буџету биле су предвиђене мање цифре а наплаћиване су непознате веће.

Господо народни посланици, овом и оваквом одредбом, која је летос донета, створено је једно законско стање које нашем земљораднику знатно олакшава његове пореске обавезе за целу пореску 1936 годину, и остављено је довољно времена и Краљевској влади и Народној скупштини да ово питање, које је изнето у овом законском предлогу, темељито, а не хитно и не убрзано, проучава.

Према томе предлажем Народној скупштини да одбије хитност овог законског предлога, јер за то, по мом најдубљем уверењу, нема никакве потребе. (Живо одобравање и плескање на десници. — Протести на левици).

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо народни посланици, пред нама је предлог закона о установљењу чистог катастарског прихода, за који господо предлагачи траже хитност. Ми смо чули г. Министра финансија, који предлаже да се та хитност одбије. Ради тога у смислу чл. 94 Закона о пословном реду стављам тај предлог на гласање. Молим вас, ко је за предлог г. Министра финансија да се одбије хитност за овај законски предлог, тај ће седети. (Граја и протести на левици: То је неправилно гласање!) Одмах ћемо се објаснити. Чл. 94 Пословника о коме је било речи пре неколико дана овде у Скупштини, гласи овако: „Седењем и устајањем гласа се на овај начин: Претседник позива да устану сви они који гласају против предлога.”

Ја напоследку немам ништа против тога да ставим хитност предлога на гласање и на други начин. Господо, молим, ко је за то да се овоме законском предлогу даде хитност, нека седне, а ко је против хитности, нека устане! (Већина устаје). Већина је устала, према томе оглашујем да је На-

родна скупштина, гласајући седењем и устајањем одбила хитност за овај предлог. (Пљескање на десници).

Овај предлог закона упутиће се Финансијском одбору.

Изволите, господо, чути један предлог резолуције, за који се такође тражи хитност.

Секретар Војислав Ненадић (саопштава): Г. Радисав Вучетић, народни посланик и другови, подносе Народној скупштини на решење предлог резолуције, којом траже да Краљевска влада нађе срестава, па било и путем закона који би се поднео Скупштини у року од 15 дана, да се народу подели довољна количина људске и сточне хране и траже хитност. (Види прилог).

Потпретседник Фрањо Маркић: Има реч г. Војислав Лазић да образложи хитност овога предлога.

Војислав Лазић: Господо народни посланици, поред свију недаћа, поред свију невоља које су задесиле сељачки народ у нашој држави, две узастопне неродне године, 1934 и 1935, оне су ту тешку ситуацију нашега народа, нарочито сељачког, довеле у још тежи положај. Позната је ствар, позната је чињеница, да је у нашој земљи наступила економска криза и економска беда у толикој мери, да наш народ ни у нормалним приликама ни у нормалним годинама није могао да састави крај с крајем, нити је могао да одговара својим тешким обавезама. Али, ове две узастопне прошле неродне године, оне су ту ситуацију још више погоршале. Прошле године незапамћена суша довела је народ у један потпуно безизлазан положај. (Гласови код већине: Ми то знамо!) Зато, господо, зато вам и говорим, јер да не знате, ја вам то не бих говорио. Прошлогодишња неродица захватила је целу земљу, али нарочито је захватила посавски крај, крај око Саве. (Гласови из већине: Одакле си ти?) Из Ваљевског округа. Ваљевски округ закачила је и упропастила прошла неродна година. (Гласови из већине: Целу земљу!) Целу земљу и Ваљевски округ, није ваљда он ван земље, и он је ту. И зато, господо, народ је наш остао без хране и данас се пита како ће се исхранити? Завладала је беда, немају људи срестава да набаве хране. Нема данас срестава наш сељак ни у најплоднијим крајевима. У тим најплоднијим крајевима је и најопасније, јер тамо никад нису трпели такве невоље. Они су производили пшеницу и кукуруз, они нису сточари, немају стоке за продају, а кукуруз и пшеница нису родили и немају чим да се исхране. Сада, како ће народ да се исхрани, велико је питање, господо. Зато сматрам да је ствар свију нас, да је општа ствар, да се запитамо и побринемо, како ће се то питање решити. Долазе сељаци овде у Београд, долазе пешнице из Ужичког и Рудничког округа и траже посла, али посла нигде нема. Долазе Ваљевци, долазе чак људи из најудаљенијих крајева широм целе земље, надајући се да ће у Београду наћи посла и зараде, али ни овде посла нема; обијају прагове Народне скупштине, хватају поједине народне посланике, моле их да им нађу посла, да им нађу сретстава за живот, а посланици нису у могућности данас то да им нађу. На крају крајева враћају се кући тужни и забринуте шта ће радити са својом дечицом, која треба да скапљу од глади. И зато је потребно да

се Народна скупштина у овако тешком случају и у овако тешком положају побрине како ће се народ исхранити.

Слати у поједине крајеве по један вагон кукуруза или по два вагона на један срез, то, браћо моја и господо, неће ништа учинити. Морају се наћи веће и општије мере. Није довољно то, да се један вагон пошаље у један срез, па да Влада каже, ја сам збринула тај срез. Од народа се тражи да плати порез онда када нема хлеба.

Зато смо ми поднели овај предлог и тражимо да Влада организује исхрану. Мора се то организовати, јер народ, кад је гладан, спреман је на свако зло. (Гласови на левици: Тако јел!) Гладан човек је опасан, и зато га треба збринути. И ако ова Краљевска влада жели, да у народу буде мир, мора му дати хлеба. Иначе, ако му не да хлеба, биће једно велико зло... (Граја) И зато ја, обрађујући ову резолуцију, тражим њену хитност и молим све посланике да за ову хитност гласају. (Пљескање на левици).

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо народни посланици, реч има Министар социјалне политике и народног здравља г. Драгиша Цветковић. (Бурно пљескање на десници и узвици: Живео!)

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић: Господо народни посланици, Краљевска влада и сама сматра ово питање хитним не само за исхрану пасивних крајева, него и свих оних крајева, који су ове године услед суше страдали.

Да је Краљевска влада фактички то питање сматрала хитним види се по томе, што је на тражење и захтев мога претходника вотирала већ један кредит од 25 милиона динара (Живо одобравање код већине). Из тога кредита набављено је 1600 вагона хране и од тих 1600 вагона мој претходник поделио је 1200 вагона, који су већ на терену, а 400 вагона још су у току испоруке.

Ја, господо, преузимајући ресор Министарства социјалне политике, сматрао сам и лично ово питање врло хитним и тражио сам од Краљевске владе нов кредит, и Краљевска влада поделила ми је кредит од 11 милиона динара... (Бурно одобравање код већине)..., с тим, ако буде нових потреба, да ће ми доделити још и нове потребне кредите. (Одобравање и пљескање код већине).

Али, господо, и ако је Краљевска влада по овоме питању поступила већ најхитније, ипак, с обзиром на прилике у земљи и с обзиром да се у овој резолуцији такође подвлачи хитност овога питања, ја изјављујем да примам хитност за ову резолуцију. (Одобравање и пљескање код већине — Граја и упадице на левици).

Потпретседник Фрањо Маркић: Господо народни посланици, ми имамо предлог резолуције, за коју се тражи хитност. Краљевска влада преко свога ресорног Министра изјавила је да прима ту хитност. (Драгиша Миловановић: Али није изјавила каква ће бити подела! — Граја). Краљевска влада примила је, дакле, хитност за ову резолуцију. Према томе стављам предлог о хитности на гласање: Ко је за хитност ове резолуције седе-

ће, а ко је противан устаће. (Сви седе). Утврђујем да је Народна скупштина једногласно примила хитност ове резолуције. (Одобравање и пљескање у целој Скупштини).

Господо народни посланици, у смислу § 69 Пословника треба и да се бира нарочити одбор за расправљање ове резолуције или да се на неки други начин то питање реши. Ја предлажем да претресање овога питања препустимо одбору који

ће се сутра изабрати за третирање предлога о раздужењу земљорадника. (Гласови: Врло добро! Прима се!). Према томе тако ће се и поступити.

Господо народни посланици, пошто је време поодмакло, а ја мислим да смо сви већ и уморни, са вашим пристанком ову данашњу седницу затварам а наредну заказујем за сутра у 10 часова пре подне са истим дневним редом. (Прима се).

Седница је закључена у 14.15 часова.

ПРИЛОЗИ

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Одељење држ. рачуноводства

II Бр. 8900

29 јануара 1936 године
у Београду.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

На основу чл. 63 Устава Краљевине Југославије и § 51 Закона о пословном реду у Народној скупштини, а по овлашћењу Краљевских Намесника, датом ми у име Његовог Величанства Петра II Краља Југославије Указом од 24 јануара ове године, част ми је доставити Вам, са потребним прилозима, предлог закона о одобрењу рачуна државних прихода и расхода за буџетску 1933/34 годину, с молбом на даљи законски поступак.

Изволите, Господине Претседнице, примити и овом приликом уверење о мом одличном поштовању.

Министар Финансија,
Летница, с. р.

Господину

СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Министра финансија а по саслушању Министарског савета, а на основу чл. 102 и 107 Устава Краљевине Југославије од 3 септембра 1931 године, као и на основу прописа чл. 132-136 Закона о државном рачуноводству овлашћују Министра финансија да може поднети Народној скупштини на решавање предлог закона о одобрењу рачуна државних прихода и расхода за буџетску 1933/34 годину.

Министар финансија нека изврши овај Указ.

24 јануара 1936 године
у Београду.

ПАВЛЕ с. р.
Др. СТАНКОВИЋ с. р.
Др. ПЕРОВИЋ с. р.

Министар финансија
Летица, с. р.

Господину

ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

На основи §§ 61 и 51 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднети

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О УСТАНОВЉЕЊУ ЧИСТОГ
КАТАСТАРСКОГ ПРИХОДА

§ 1

Од 1 априла 1936 год. па све док се не спроведе катастарска премера свију врста земљишта и у оним деловима државе у којима таква премера још није спроведена, установљаваће се чист катастарски приход за бивша подручја крунске валуте на следећи начин:

Свота која је за свако поједино земљиште у крунама претстављала на дан 1 децембра 1918 год. чист катастарски приход, има се помножити са бројем 12, па ће на тај начин добивени производ у динарима претстављати односни чист катастарски приход, на основу кога ће се почев од 1 априла 1936 год. разрезивати и наплаћивати порез на чист приход од сваке врсте земљишта.

Надлештва, којима је поверено вођење катастра, имају најзад до 25 марта 1936 год. да по овом пропису израчунају чист катастарски приход за свако поједино земљиште и да тако израчунати чист катастарски приход доставе најзад до 31 марта 1936 год. надлежним пореским управама.

§ 2

Пошто се изврши катастарска премера свију врста земљишта на целој територији државе, то ће се установити према рентабилитету сваког појединог земљишта чист катастарски приход за целу територију државе, на основу ког ће се разрезивати и наплаћивати порез на чист приход од сваке врсте земљишта.

§ 3

Наши Министри финансија и пољопривреде нека изврше овај закон.

./.

На основу § 62 Закона о пословном реду у Народној скупштини тражим да се овај законски предлог огласи за хитан.

23 Јануара 1936 године
у Београду

Народни посланик-предлагач,
Др. Војислав Дошен, с. р.

Народни посланици — помагачи предлога:

Милоје Т. Марцикић, др. Мирко Косић, др. Иван Ловренчић, др. Милован Пинтеровић, др. Александар Буторка, Јоца М. Георгијевић, Јоаким Куњашић, Милан Мравље, Комац Албин, Горњак Вин-

ко, др. Јосип Режек, (потпис нечитак), Никола Прека, Мухамед Риђановић, Мијо Каић, др. Шиме Кулишић, Рудолф Плескович, Карел Добершек, др. Хочевар, Јанжековић, Милан Курилић, Василије Трбић, Ч. Пејкић, Илија Михајловић, Растко Петковић, (потпис нечитак), Дамјан Арнаутовић, Рад. Нановић, Александар М. Лазаревић, Јов. В. Ненадовић, Драг. Ивановић, др. Јанко Баричевић, др. Авдо Хасанбеговић, др. Антон Новачан, инж. Никола Кабалин, Миливоје Ђ. Исаковић, Велимир Поповић, Рајко Турк, Секула Зечевић, Иван Прекоршек, (потпис нечитак), др. Миленко Марковић, (потпис нечитак), (потпис нечитак), Мирко Дошен, Анте Ковач, др. Драган Дамић, Шукрија Куртовић, Милан А. Божић, Александар М. Дачић, (потпис нечитак), др. Никола Шијак, др. Лука Шошки, инж. Дим. Вујић, Драгомир Миловановић, Милан Вукићевић, Ђорђе Јевтић, Ото Гавриловић, Живко Даниловић, Милинко Р. Милутиновић, др. Љ. Димитријевић, Боривоје Ђурић, Драг. Стојадиновић, др. Српко Вукановић, Игњат Стефановић, (потпис нечитак), Мил. Лазаревић, Тан. Ђ. Динић, Мустафа Мулалић, Жив. Милановић, др. Рико Фукс, др. Иван Јанчић, Павле Гајић, Радисав Вучетић, Коста Алексић, Милов. Ђ. Николић.

ПРЕДЛОГ РЕЗОЛУЦИЈЕ

народног посланика Радисава Вучетића и другова

Услед незапамћене суше, која је овогодишњу жетву нашег сељака потпуно упропастила, учинила је да већ сада у месецу јануару у читавим селима и по читавим срезовима нема више никакве хране ни сточне а камо ли људске. Стока се још и исхрањује јер зима није јака и нема снегова док људи буквално гладују са својим породицама.

Ми цитирамо само неколико срезова најбогатијих у своје време и по плодности земље као што су Тамнавски, Ваљевски, Посавски, Посаво-Тамнавски, Крагујевачки, Лепенички, Јасенички, Колубарски, Зајечарски, који су се некада бројали у најбогатије срезове наше Отаџбине, данас у њима половина становништва гладује, а да и не говоримо о увек пасивним и сиромашним крајевима. Како су због међународних санкција страховито оборене цене другим пољопривредним производима, то су сељаку нестала сретства да сам може храну набављати, а о кредиту уопште не може бити речи.

Са тих разлога, а у смислу § 69 у вези § 62 скупштинског Пословника подносимо овај хитан предлог Народној скупштини да усвоји следећу резолуцију:

Народна скупштина решава да се позове Краљевска влада да нађе сретства па било и путем закона, који се има Скупштини поднети у року од

15 дана, да се народу подели храна довољна за исхрану до нове жетве, како људска тако и сточна, а према попису који је већ извршен у прошлој години у јесен, које су спискове општинске власти већ давно спровеле надлежном Министарству.

Тражимо хитност за ову резолуцију.

24 јануара 1936 године
Београд

Предлагачи народни посланици:

Радисав Вучетић, Војислав Лазић, Тодор С. Тодоровић, Александар Дачић, инж. Д. Вујић, Васи-

лије Трбић, др. Српко Вукановић, Миливоје Ђ. Исаковић, Коста Димитријевић, Милинко Милутиновић, Боривоје Ђурић, Живко Даниловић, Драгомир М. Миловановић, Дамјан Арнаутовић, (потпис нечитак), Ђорђе Јевтић, (потпис нечитак), (потпис нечитак), (потпис нечитак), Комањ Албин, Рико Фукс, Мухамед Риђановић, Мијо Каић, др. Александар Буторка, Јоаким Куњашић, (потпис нечитак), др. Мирко Косић, (потпис нечитак), Иван Ловренчић, Симо Будимир, Жив. Михајловић, Војислав Гађиновић, (потпис нечитак), Секула Зечевић, Милан Божић, (потпис нечитак), Коста Алексић и Мил. М. Рафајловић.

